

392 BILAGDT UTLÅTANDENA I FINSKA SPRÅKFRÅGAN TILL CIRKULATION

HUB, JVS handskriftssamling

1:o Herr Prokuratorns förslag, att den extraordinarie läraren i Juridiska fakulteteten borde föreläsa och anställa offentliga förhör i civil & kriminalrätt – ålägger denna tjänsteman sysslande för två professorer och en lektor. Hvarföre sagde lärare icke skall föreläsa i Nationalekonomi, Kamerallagfarenhet o. s. v., är icke anfördt. Offentliga examen är, såsom känt, en ceremoni. Utan rättighet för läraren att afgifva vitsord, har den än mindre betydelse. 10

2:o Af det i Universitets Consistorium förda protokoll finnes, huru haltlösa de skäl äro, som anföres mot Finska språkets begagnande vid den akademiska undervisningen.

Professor Rosenberg, hvars yttrande af ett antal professorer åberopas, »*kan icke finna något förnuftigt skäl för nödvändigheten att föredraga de juridiska vetenskaperna på Finska*» – emedan »*jurisstudierande i alla händelser äro tvungna att känna Svenska språket*».

Likväl förutsätter professorn, att efter tjugo års förlopp hvarje aspirant till profession skall, utan alla föreskrifter i detta hänseende, vara i stånd att föreläsa på Finska – ehuru nemligen *icke något förnuftigt skäl finnes för en sådan förmågas användande*. 20

Öfverhufvud ser man i detta yttrande likasom i flera andra »vetenskapligheten» begagnas såsom käpphäst vid demonstrerandet. Att juridiska och teologiska fakulteterna hafva åliggandet *bildat tjänstemän* för stat och kyrka ignoreras – likasom att den vetenskapliga verksamheten för det mesta inskränkt sig till *ett* specimen eller två och – *undervisningen*.

Hofrätter och andra auktoriteter vänta allt af undervisningen. Ifrågavarande yttrande finner intet förnuftigt skäl till en sådan förhoppnings realiserande. 30

3:o Det måste likväl medges, att endast undervisningen vid skola och universitet icke någonsin kan föra till den påbudna reformen.

Nu är Svenskans oftast lärjungarnes modersmål, hittills utan undantag deras undervisningsspråk. Likväl kan ingen enda examinerad vid afgang från universitetet uppsätta ett officiellt dokument. Detta läres derigenom, att mönster finnes att tillgå, icke genom någon särskild undervisning. 40

På samma sätt måste Finskans användande såsom kurialspråk af flertalet läras. Mönster måste kunna dem föreläggas.

Men af hvem skola dessa mönster föreläggas? Naturligtvis af män, som hafva förmåga att uppsätta officiella dokumenter. Alltså icke den ungdom, som kommer från universitetet, utan de män, som i statens tjänst vunnit förmåga dertill, måste göra början.

Det är detta »förslaget» afser, genom att ålägga domare och andra tjänstemän, att göra denna början med upprättandet, af de enklaste dokumenter på Finska.

Det har väl tusen gånger blifvit upprepadt, att Finska språket *aldrig* kan vinna den utbildning, som erfordras för dess officiella användande, förrän det såsom officiellt språk begagnas. Intet språk i världen har på annan väg kommit till en sådan utbildning. Tvärtom! alla Europas språk hafva begagnats såsom kurialspråk många sekler *tidigare* än de blifvit språk för vetenskap och litteratur – härifrån dock undantaget 50

folksagan och folksången i muntlig tradition.

Finska språket har, och det är *sannt* ehuru otroligt det för många kan låta, ett omätligt försteg framför de flesta andra språk. Det är redan i nära nog alla grenar af vetenskap och litteratur begagnadt – *förrän* dess användande såsom kurialspråk begäres.

Det är blott tanklösheten, som gör affär deraf, att t. e. x. Lektor Eurén icke väl öfversatt Landtdagspropositionerna. Ty i hans beläsenhet saknas läsning af officiela dokumenter. Men äfven denna läsning förutan, vore hans öfversättning säkert en annan, om han haft vana vid och förmåga till officiela skrifers uppsättande på Svenska, om han fungerat såsom domare eller i annan liknande befattning.

Hafva de tjenstemän, af hvilka Finskans användande begäras, ingen tid öfrigt att egna åt läsning af Finska böcker och tidningar – och författningar i de ämnen, som röra deras tjänst, så är visserligen allt, hvad för språkets bildning hittills skett, för dem förloradt,

Likaså erbjuder sig för de flesta af landets Svenskt bildade invånare, både äldre och yngre, dagligt tillfälle till praktisk öfning i Finska språkets talande. Omsorgen om deras barns framtid borde beveka de föräldrar, för hvilka sådant är möjligt, att i samtal med sina söner använda Finskan. Ty att lemna denna omsorg blott åt läraren – och kanske tjänstefolket – förer osäkert till målet. Hvad som ej sker i dag, sker kanske i morgon: att nemligen ingen blir tjensteman i landet, som icke känner Finskan. Försummas äfven utvägarna till muntlig öfning, likasom läsningen, så sker det af de obotfärdigas förhinder.

Begagnas deremot båda dessa medel så, som en vältänkande meniska borde göra det, för att vinna förmåga att rätt uppfylla sina pligter, så bör det icke blifva svårt för yngre tjenstemän af alla slag, att göra en början med språkets skriftliga användande i dokumenter, hvilkas stilistik så mycket man än må hålla tal om motsatsen, går ut på att iakttaga en häfdvunnen form.

Att denna form i många stycken är en slentrian, kan icke på allvar förnekas. Skulle också för Finska dokumenter en enklare form användas, kan detta endast gagna saken, rättsskipningen och förvaltningen. Det gränsar till det löjligen, att se en Hofrätt åberopa grundlagen mot en sådan förändring i kurialstilen.

4:o Hvar och en, som fördomsfritt läser den del af de bilagda utlåtandena, i hvilken endast hinder mot reformen, framhållas, måste erkänna:

a) att i dem saknas all föreställning om denna reforms nationela betydelse. Fordran på densamma utgår icke ur en agitation, icke ens ur endast den Finska befolkningens medvetande, om den orättvisa, detsamma lidit och lider, utan ur den mänskliga bildningens närvarande ståndpunkt. Europas närvarande historia är af denna fordran uppfylld, ja den bestämmes nära nog uteslutande af densamma. Det blod, som flyter och sätter hela verldsdelens fred i fara, flyter från denna samma fordrans skuld. Der denna djupare grund för densamma förbises, saknas den förmåga att bedöma dess berättigande och värde, som af de högre bildade i alla Europas länder med skäl kunna fordras;

b) att i följd af denna bristande insigt i dem likaså saknas all tanke på landets och nationens framtid. I detta hänseende skola evinnerligen gälla Arvidssons ord: »Svenskar äro vi icke, Ryssar kunna vi icke blifva». Endast en enda väg står öppen – ehuru visserligen äfven den af bekymmer omgifven. De första tecknen till de mötande bekymmer hafva dagens händelser lagt för hvar mans ögan;

c) att i dem det personliga anspråket, att för egen del *ingenting* göra, utan lemna allt åt kommande släkten ställes i främsta rummet;

Man må erkänna upprigtigheten i de farhågor för rättstillståndets säkra upprätthållande, som i många utlåtanden uttalas. Men just der detta sker, finner man intet enda löfte om något det minsta bemödande att vilja *arbeta* för dess upprätthållande. Ingen vågar rentaf förkasta reformen för all framtid. Men få äro de, som säga: svårigheterna äro stora, men *hos oss* skall icke bemödande saknas att öfvervinna dem.

Tvärtom heter det att vi vilja hafva lösen för de Svenska dokumenter, hvilka parten icke förstår; men translatorer kunna ju tillsättas, som *utan lösen* öfversätta dem. Och andra säga: icke ens med Translatorer kan saken hjälpas, ty öfversättningen måste af oss underskrifvas, men vi vilja icke lära oss förstå, hvad öfversättningarna innehålla. De, hvilka så yttra sig, hafva dock troligen *alla* utöfvat domarekall i Finska tingslag, frågat och afhört endast Finska talande parter och vittnen, och försäkra i samma andetag, att rättvisan varit och är förträffligt vårdad af just sådane domare. Än mera Finska skrifter måste numera af dessa mottagas; De lägga en öfversättning af desamma till grund för sina åtgärder, men denna öfversättnings rättighet eller origtighet bekymrar dem icke. Om underlaget för deras domslut är falskt – detta blir likgiltigt, de kunna naturligtvis lika litet kontrollera den, som en öfversättning af deras eget domslut. Men denna sistnämnda öfversättning, den får ej ske, emedan de icke åtaga sig att kontrollera den. Att ett sådant resonnement icke afser rättvisan, utan blott egen ansvarsfrihet – torde ligga i öppen dag.

Orättvist vore, att icke erkänna, att flera tjenstemän, t. ex. de vid länsstyrelserna äro af arbete så öfverhopade, att ytterligare anspråk på ansträngning å deras sida lätt blifve obilliga. Men bland deras utlåtanden anträffas de, som mest vittna om god vilja. Menskligt är också i öfriga obenägenheten att gå ur de gamla spåren. Men uppenbart är i åtskilliga utlåtanden, att denna obenägenhet icke är van att generera sig. I de flesta Europas länder skulle vissa af dessa utlåtande, ställda till Hans Majestät, anses för *oanständiga*. Till något kunde svaras: det hade varit för landet gagneligare, att Herrarna lärt sig Finska, än sysslat med politiska demonstrationer.

5:o Förslaget att låta utarbete och af trycket utgifva mönster för officiella dokumenter har blifvit förstådt, endast der god vilja att begripa funnits. Obligatoriska kunna naturligtvis sådana mönster icke vara. Men för den, som vill göra början med att sjelf utfärda dylika dokumenter, kan det icke vara likgiltigt, att dock få se ett försök dertill af annan hand.

6:o Några års dröjsmål mer eller mindre betyder i en stor fråga litet eller mycket – alltefter den större eller mindre säkerhet som finnes, att dock engång början göres, – och *att intet hinder möter* fortsättningen. Den, som är öfvertygad, att Finlands ställning kommer att orubbadt förblifva lika gynnsam för alla nationela sträfvanden, som den under senast förflutna åren *varit*, kan taga lång tid för sig. Men också folkens öden vexla; och kanske har man i Finland anledning nog att tänka härpå, ehuru för senaste tid visst med glädje öfver det goda, Gud gifvit.

Men i flera fall äro de yrkade längre tidsbeträmmelserna klarligen endast uppskofsinvändningar, gjorda af en part, hvilken så länge som möjligt vill uppskjuta med skuldens betalande. Utställes målet, sedan

terminen förflutit, till hans ytterligare hörande, lider det intet tvifvel, att han skall finna en ytterligare respit, absolut nödvändig. Ty *hans* affärer stå då just på samma punkt som nu.

7:o Utlåtandena vittna om det förut nogsamt kända, att i detta land finnes få statens *tjenare*, men ett mycket stort antal *berättigade löntagare*. Att »byrokratin» är till, för att göra opposition mot Regeringen, är en så allmän åsigt, att man äfven vid landtdagen visat den största ömhet för uppehållandet af denna oppositionsrättighet. I 10 andra stater och främst i de politiskt fria äro åsigtarna helt andra. Domarevärfvets oberoende skall visst i heder hållas. Men anser sig domaren för en kontrahent och Regeringen för en annan, yrkande, att inga andra åligganden kunna honom åhvälfvas, än de, hvilka tillhörde befattningen, då han hade den oändliga godheten att åtaga sig densamma, så torde detta slags oberoende icke böra godkännas. Han kan då äfven yrka, att han icke är pligtig läsa eller skriva ett enda ark mera, eller att afdöma andra slags mål, än hans företrädare i tjensten. *Konsideration* bör hafvas med gamla män. Men anförde slags pockande på, hvad de förmena sig hafva åtagit sig, anstår icke ens dem. Tjänst 20 och lön äro icke till för domarens skuld, utan för folkets. Hvad dettas väl kräfver och han förmår åstadkomma, om också med sina krafters yttersta ansträngning – det är helt enkelt hans skyldighet, och han har ett dåligt begrepp om rätt och orätt, ifall han icke *erkänner* det för sin *pligt*.

J; V; S:n

30 **393 PROMEMORIA TILL RYSKA FINANSMINISTERN**
HUB, JVS handskriftssamling

Nota till H(ans) Excellenc>e Finansministern är afdelad i:

I Vidtagna Åtgärder

II Den närvarande ställningen

40 III Tillgångarne för Bankens silfverutvexling och planen för dess återupptagande

IV Ryska sedelmyntets blifvande stälning i Finland.

Det är i Afdelningen 4, som framställningen om Ryska militärutgifterna förekommer.

(Se Ark 4 sid(an) 4 N. B,

50 ||till Ryska Fin(ans) Kommittén||

Hans Kejsrerliga Majestät har på derom gjord »underdånig framställning Allernådigtst anbefallt följande förändringar i Myntväsendet i Finland.

Nådigt Manifest d(en) 23 Mars/ 4 April 1863 – att Storfurstendömet skall hafva sin särskilda myntenhet i Mark silfver, fördelad i 100 penni,